

Landets førende mølleekspert og Lille Mølle

af Mette Ladegaard Thøgersen, leder af Nyborg Slot og Kulturhistorisk Afdeling/Østfyns Museer

Klumme i Lokalavisen Nyborg 12 okt. 2021

Lille Mølle ved Ørbæk Å kan dateres tilbage til 1680, men formentlig har der været møller ved Ørbæk Å siden 1500-tallet. Den nuværende vandmølle med stuehus blev opført af Niels Andersen i 1827, og møllen var herefter i samme slægts eje indtil 1954. Herefter var det slut med erhvervsmølleriet på Lille Mølle.

Anders Jespersen besøgte første gang Lille Mølle som 11-årig i 1931. I en artikel i "Fynske Minder" fra 1956 gør han status over barndommens oplevelse:

"Det er i disse dage 25 år siden, jeg første gang besøgte Lille Mølle. Vi var drejet af fra det, der nu er Hovedvej 8, en halv snes kilometer udenfor Nyborg, og grusvejen førte gennem en granskov og derpå ned ad en stejl bakke. Jeg følte det, som om dette var en anden verden. Der lå møllen i bunden af dalen og havde det hele for sig selv."

Og den 11-årige dreng var tydeligvis meget fascineret:

"Jeg fik hele trylleriet forevist: Dammen, hvor vandet kunne stemmes om natten og bruges om dagen. Stigbordene, hvorunder vandet løb gennem slikken til vandhjulet. Selve vandhjulet var naturligvis det mest spændende [...] Jeg måtte naturligvis også prøve at starte vandhjulet, at lette kværnstenene, så melet netop fik den rette formaling; det skete ved et sindrigt vægtstangssystem, og mine 11 år til trods skulle jeg naturligvis også prøve at hejse en 100 kg sæk op på loftet, jeg behøvede blot at trække i et reb, som strammede en rem omkring to skiver, så besørgede møllen resten..."

Anders Jespersen blev siden uddannet civilingeniør og engagerede sig på både nationalt og internationalt plan i kampen for at redde de gamle vind- og vandmøller fra nedrivning og forfald. I 1953 nedsatte Nationalmuseet et mølleudvalg med det formål at identificere potentielt fredningsværdige møller, og Jespersen blev ansat som mølleekspert. Arbejdet mundede ud i, at Nationalmuseet opkøbte flere møller, og en række møller blev fredet, heriblandt Lille Mølle i 1954.

Og Jespersen havde en helt særlig forkærlighed for netop Lille Mølle fra barndommens erindringer. Den 13. juli 1971 kunne man i Fyens Stiftstidende læse, at "Mølleekspertens ønskedrøm går i opfyldelse": Jespersen havde erhvervet Lille Mølle. Han boede på møllen indtil 1999.

For Nyborg-egnens møller var det en stor fordel, at landets førende ekspert var bosiddende her, for Jespersen bidrog også lokalt til møllernes bevaring. Også Lille Mølle blev grundigt restaureret, mens den var i Anders Jespersens eje, og takket være Jespersen – og siden de følgende og nuværende ejere – fremstår Lille Mølle i dag som en af landets allerfineste og mest velbevarede vandmøller.